

Uredništvo in administracija: 2027 S. Lawrence av. Office of publication: 2027 S. Lawrence av. Telephone: Lawrence 4625.

LETO—YEAR XVII. Chicago, Ill., sreda, 13. februarja (Feb. 13), 1924. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 37.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Coolidge odgovoren za oljni škandal.

Senat je glasoval za odstavljenje mornaričnega tajnika. La Folletteva skupina, demokratje in Hiram Johnson za Robinsonovo resolucijo. Coolidge ne smatra resolucije za službeno odredbo. La Follette je zatrdil pred senatom, da je moral predsednik Coolidge vedeti za Fallove in Denbyjeve oljne mahinacije.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge se je sklenil postaviti pred senatom po robu. Senatorji so namreč glasovali o Robinsonovi resoluciji, ki naroča predsedniku, naj spodi mornaričnega tajnika Denbyja iz službe, ker je eden glavnih tiniteljev in igralcev v melodrami oljnega škandala. Senat je sprejel to resolucijo s 47 proti 34 glasovom. Vsi stari republikanski gosjaki so razen Hiram Johnsona oddali glasove proti resoluciji. La Folletteva skupina, Hiram Johnson, oba mnosko-delavska senatorja iz Minnesote in pa razen senatorja Bruce vsi demokratje so glasovali za.

Predsednik je odgovoril na resolucijo s izjavo, češ, da ne more spoštovati senatove resolucije, ki se nanaša na njegovo mnenje o članu njegovega kabineta. On sam je odgovoren dežel za uradnike pod eksekutivno kontrolo, je zatrdil predsednik v tisti svoji izjavi. In nikakor ne mara trivovati nobenega nedolžnega človeka radi sebe, niti ne obdržati v službi nobenega nesposobnega in nepodobnega sebi v korist. Potem je tudi dejal, da bo storil korake, ki se mu bodo zdeli najprimernejši za popolno zaščito in varstvo javnih interesov.

Mediji vendarlije menijo, da je izjavo naredil velikansko vrzel med eksekutivo in postavo. Senatsko skupino naše vlade, kar je naj neposredna posledica neprijetnega položaja, ki ga je ustvaril oljni škandal. Pravo sodni minister Daugherty je prosil senat, naj ga prej zasliši. Kajti čaka ga taka usoda, kakršna je doletela mornaričnega tajnika. Wheelerjeva resolucija, ki naroča predsedniku, naj odstavi Daughertyja, ima priti vsakčasa na glasovanje v senatu. Senator Wheeler je pritegnil odločitelj. Predsednik Coolidge bo prejkone zavzel napram Daughertyju tako stališče, kakršnega je napram Denbyju.

Tajnik Denby ni maral napraviti nobene opazke k resoluciji, ki se tiče njegovega odstavljanja. Senatova akcija v pondeljek ustvarja enega najizrednejših položajev v zgodovini te dežele. Še nikoli poprej ni nobena panoga našega kongresa podvzela koraka, katerim bi naročila predsedniku odstaviti tega ali onega kabinetskega člana. Senat je že glasoval in potrdil odstavitev, ali niti ni sprejel kake resolucije, ki bi zahtevala odstavitev. Senator La Follette je v svojem govoru pred senatom posvaril predsednika in republikanske voditelje ter jih pozval, naj osnažijo in očistijo svojo stranko vseh oljnih madežev, sicer doleti stranko takša kazen, kakršna je Taftovo administracijo vsled Ballingerjeve zadeve. Senator La Follette, ki je duša preiskovanja oljnega škandala je namignil v svojem govoru, da je predsednik Coolidge kot težanji podpredsednik vodil senatovo razpravo, ki so senatorji razpravljali o La Follettevi resoluciji dne 21. aprila 1922 ter jo tudi sprejeli. La Follette je v njej zahteval preiskavo oljnih najemnih pogodb. Zastrantega je morala biti predsedniku Coolidge na vsak način znana zgodovina o oljnih transakcijah. "Stran me je poudarjati to, ali je žal popolnoma resnično," je nadaljeval senator La Follette. "Politična stranka, katere član sem tudi jaz, je igrala tako izredno vlogo v tej preiskavi, kakor jo je v Ballingerjevem slučaju."

Politična izbegavanja, dokler se izbegavanje ni možno, politika iz-

PODRBNOСТИ O OBREGONOVIM ZMAGI.

Estrada, vodja poraženih vstašev, je imel moderna strelska jarka in utrdbe po evropskem slogu, kljub temu je moral bežati.

Ocotlan, Mehika, 12. febr. — Zmaga vmesne armade v Ocotlanu je bila pravi Verdun za vstaše, ki imajo velike izgube. Sinoči so vstaši pod zaščito topniškega kritja pobrali svoje mrlične in ranjence, toda vseh niso mogli pobrati. Okrog 80 mrličev so pustili v strelskih jarkih. Po zadnjem poročilu danes zjutraj se vstaši zbirajo v Poneitlanu, kjer se bo vrnila prihodnja bitka, ako imajo vstaši sploh še kaj veselja za boj. Obregonove čete imajo velike izgube, veliko večje kot v Puelbi in Esperanzi na vzhodni fronti, kjer je bila odločena usoda Vera Cruz, zato pa je tudi Obregonova zmaga toliko večja. Ocotlan je bil najbolje organizirano središče vstašev. General Estrada je dal zgraditi strelske jarko po najmodernejšem evropskem modelu in bil je dobro založen s strojnimi in lahkiimi topovi. Ali Obregonova teška artiljerija je kmalu zmlatila zemeljske utrdbe in pripravila pot pehoti za napad na mesto. Napad so izvršili majnaki in javalski Indijanci, ki so tudi utrpeli največ izgub; okrog 300 je oblačalo mrtvih, predno so dosegli prve strelske jarko sovražnika. Silni ogenj iz strojnile ni mogel ustaviti navala federalcev in v nekaj urah je bilo mesto v njihovih rokah.

S to zmago so bili vstaši pomnjeni iz države Jalisco.

MacDonald pedal svoj program.

Zbornica je bila zasedena še zgodaj zjutraj in galerije so bile napolne, ko so delavci prvič v zgodovini Anglije zasedli ministrske klopi.

London, 12. febr. — Prva seja angleškega parlamenta, odkar je na krmilu delavska vlada, je bila odprta danes predpoldne. Nižja zbornica je bila zasedena že zgodaj zjutraj; ob osmih je bil zadnji poslanec na svojem sedežu. Silna radovednost, videti laborite na ministrskih klopih v ospredju zbornice, je prignala toliko občinstva, da so bile zasedene vse galerije do zadnjega kotička. Točno ob uri otvoritve je MacDonald z ostalimi člani svojega kabineta zasedel ministrske klopi, na katerih so doslej sedeli le konservativci in liberalci, prej pa oasuljani in v škrlat ogrinjani lordi. Prvič v zgodovini Velike Britanije so zastopniki delavstva zasedli tiste mehke sedeže, dočim so bivši ministri, predstavniki reakcije, ponížani obsedeli v ozadju zbornice.

V treh tednih svojega življenja je delavska vlada Anglije izvršila sledeče: Priznala je sovjetsko vlado Rusije. Pritisnila je na Francijo, da je prenehala podpirati nemške separatiste v Palatinatu. Izdelala je načrt za gradnjo delavskih stanovanj in omejitev brezdelja. Vplivala je na ugodno poravnanje železniške stavek.

ANGLEŠKA AMNESTIJA PO ZDRAVLJANU.

New York, N. Y. — Vest, da je angleška delavska vlada sklenila oklicati amnestijo za vse jetnike, ki so jih obsodila vojaška sodišča v Egiptu, so z navdušenjem sprejeli tukajšnji liberalni in socialistični krogi. V smislu vladne amnestije bo 145 političnih jetnikov izpuščenih na svobodo. Ameriške progresivne in delavske skupine so brzojavno odobrile MacDonaldovo in Zaghoulovo vlado.

DELAVEC UBIT.

Argo, Ill. — Lincoln Laird, 48-letni delavec, je bil v torek ubit v tukajšnji škrobni tovarni Corn Products Refining kompanije.

MEZDNA KONFERENCA RUDARJEV OTVORJENA V FLORIDI.

Operatorji pohvalili Lewisov otvoritveni govor. Znižanja mezde ne sme biti, je rekel Lewis. Glede časa pogodbe se sklene kompromis.

Jacksonville, Fla. — Mezdna konferenca zastopnikov rudarske unije in lastnikov premogovnikov na centralnem konkurenem polju mehkega premoga je bila formalno otvorjena v pondeljek predpoldne v Jacksonvillu. John L. Lewis, predsednik rudarske unije United Mine Workers of America, je otvoril konferenco s daljšim govorom, katerega jedro je bilo: "Prišli smo sem, da dobimo čim bogogojno pogodbo. Ena točka je, o kateri z naše strani ne bo nobenega pogajanja. Ta je, da mezza rudarjev se ne sme znižati. Ta točka mora stati. Naš lestvični odbor dalje priporoča, da pogodba velja za štiri leta."

Lewis je rekel, da glede časa pogodbe se lahko debatira. To pomeni, da je Lewis privolil skleniti kompromis za dve leti, če operatorji nikakor ne bodo hoteli sprejeti pogodbe za štiri leta. Splošno mnenje je, da bo pogodba obveljala za dva leti.

Dalje je rekel, da upa, da bo pogodba sprejeta in podpisana pred 1. aprilom. Ako se to ne zgodi, bodo rudarji mogoče prenehali z delom. Pogodba mora iti na splošno glasovanje članov rudarske unije, torej je želeli, da se vse te formalnosti izvrše v mesecu marcu.

Ko je Lewis predložil pogoje, so člani lestvičnega odbora zapustili zborovalne prostore in ostavili operatorje same, da razpravljajo o pogojih. Operatorji so bili zadovoljni s mirnim tonom Lewisovega govora. Philip H. Penna, predsednik Zveze premogovniških operatorjev v Indiani, je dejal, da je Lewis govoril mojsterski, spravno in obzirno.

Neki operator je predložil resolucijo za znižanje mezde. Resolucija je utemeljil s tem, da operatorji na centralnem polju ne morejo konkurirati s neunijskim premogovniki v Kentuckiju. Resolucija je bila pozneje v načelu umaknjena. Operatorji so zaključili prvo sejo, ne da bi bili kaj sklenili.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika. Predsednik Coolidge se ne zmejni za sklep senata glede odložitve mornaričnega tajnika.

La Follette je izjavil v senatu, da je Coolidge odgovoren za oljni škandal.

Illinoiska milica je razorožila kuklukskavske pretepače v Herrinu.

Predsednik rudarske unije Lewis je povedal operatorjem na mezdni konferenci, da o znižanju mezde ne sme biti govora.

Grozota bodoče vojne naslikana na newyorškem banketu. 8000 voznikov zastavkalo v Chicagu.

Inosemstvo. Podrobnosti Obregonove zmage v Mehiki. MacDonald, predsednik angleške delavske vlade, predložil svoj program parlamentu.

Tutankamenova rakev odprta. Rudarji v Novi Škottiji so se pobotali in vrnili na delo.

Tutankamen bo na ogled ljudstvu. Luxor, Egipt, 12. febr. — Danes bo dvignjen pokrov s kamniti rakevi, v kateri leži egiptovski faraon Tutankamen že 2500 let. Okrog dvajset predstavnikov vlade in svetovnih arheoloških organizacij ter množev bo navzočih v tem slovesnem trenutku. Kasneje bo rakev na ogled občinstvu. Približno 50 oseb bo spuščenih v grobno votlino vsak dan skozi dva meseca.

SLIKA PRIHODNJE VOJNE.

Iz prihodnje vojne se nihče ne povrne živ — razen generalov, ki bodo sto milijard na varnem.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Zadnje dni — ravno ob Wilsonovi smrti — se je zbrala v hotelju New York City skupina velikih ameriških industrialeev in visokih vojaških častnikov ter se radovala, da so Združene države srečno na dirkališču mednarodne oboroževalne tekme.

Bil je banket, katerega je pridelala Army Ordinance Association in med povabljenimi gosti je bil tudi jeklaraki car Gary. Kakor je razvidno iz govorov na tem banketu, je bila zadnja vojna otroška igrača napram prihodnji. Izajdne uničevanja, ki so bile epohalne do leta 1918, so danes starina, ki spada med staro šaro.

Polkovnik Walsh je dejal, da ima ameriška armada top, ki nese dvakrat dalj kot največji francoski top za časa svetovne vojne. V Ameriki se danes izdelujejo bombe za letalce, ki bodo uničile cela mesta; kjer padejo na tla, bodo naredile 150 čevljev široke in 50 čevljev globoke jame. Ti najnovejši "nositelji demokracije" vsebujejo 2000 funtov eksploziv. — Tanki, ki so se v zadnji vojni premikali le 12 milj na uro, bodo v bodoči vojni dirjali 30 milj v breg, po suhem in po vodi. Najnovejša ameriška strojna meča štirikrat teže krogle v trikrat večjo daljavo.

Gostje so se dobro zabavali, ko so vse to išli. Poslali so pozdravno brzojavko predsedniku Coolidgeu in izrekli popolno zaupnico sedanji vladi.

Sin morica Lincolnu aretiran.

Chicago, Ill. — Policijski načelnik Frank Michels iz Aurore je dal prijeti Johna Lincolnu, dvajsetletnega sina Warrens J. Lincolnu, ki je prišel, da je umoril svojo ženo in njenega brata Byrona L. Shoupa.

Policijski načelnik Michels je dal prijeti Johna, ko ga je ispraveval več ur. Znano je namreč, da je bil mladi Lincoln pri svojem očetu tisto noč, preden je stari Lincoln izgubil prvil.

Policijski načelnik ni hotel povedati, kakšno obtožbo hoče napertiti proti sinu. Ali namignil pa je, da utegnejo biti podatki, ki jih je dobil na večernem izpraševanju, zelo odvažni v tem slučaju.

Ko je bil mladi Lincoln izpraševan, je veleporota pripravljala gradivo za obtožnico proti staremu Lincolnu, ki je obdolžen dvojnega umora.

Stari Lincoln je zopet povedal nekaj novega o tem, kako je umoril ženo in svaka. Najprej je udaril ženo po glavi v prepiru radi denarja. Nato pa jo je ustrelil in potem se njenega brata, ko je ta stopil v tisto sobo.

SEN. REED OZNAČEN ZA IZDAJALCA SVOJE DOMOVINE.

Columbia, S. C. — Po burni razpravi, v kateri je bil oklicani kandidat za demokratsko predsedniško nominacijo senator James A. Reed iz države Missouri za izdajalec dežele in ki bi moral biti postavljen pred oddelek vojaških strelcev med vojno, je poslanska zbornica sprejela resolucijo, s katero je reklicala povabilo, naj pride omenjeni senator govorit v poslansko zbornico.

Angleška monarhija ne bo več dolgo živeła. London, 12. febr. — Miss Minnie Pallister, ki je ob čas zadnje volilne kampanje agitirala za MacDonalda in laborite, je rekla večkrat na delavskem shodu v Bradfordu, da dvomi, če bo prišel Walles kdaj sedel na tronu. "Moderne institucije rastejo in stare izginejo," je rekla govornica. "V tem procesu izgine tudi monarhija v bližnji bodočnosti."

DRŽAVNE ČETE RAZOŽILE HERRIN-SKE PRETEPAČE.

Mesto je takorekoč pod odredbami obsednega stanja, saj, večina civilnih uradnikov je pozaprtih.

VOJAŠKA OBLAST POSTRIGLA PEROTI GLAVNEMU PRETEPAČU YOUNGU.

Herrin, Ill. — S. Glenn Young je moral iz Herrina. V pondeljek zvečer se je odpravil na pot v Marion, odkoder miali oditi v Washington, kjer namerava še nadalje rovat proti ljudem o kradiju Williamson. Dokončati hoče v glavnem mestu prvih štirih-petdeset sodnih prepovedi, naperjenih proti obdolženim žganjskim tihotapeem. "Moje delo je zaslediti končano tukaj," je dejal. "Nabral sem zadosti dokazov za obsodbo tistih, ki so umorili Caesarja Cagla. Po mojem mnenju je okraj že precej suh. Po svojem povratku in glavnega mesta bom še vedno stanoval v Marionu."

Herrin, Ill. — General Milton J. Foreman, ki poveljuje državnim četam v Herrinu, je izdal poziv na vse prebivalce v razburkanem okraju Williamson, naj odlože vsak svoje orožje.

V senci ostrih bjonetov dveh polkov je zahteval, naj na sto in sto pomožnih "šerifov", zapriseženih po kuklukskavski mestni vladi in protiklanovski okrajni organizaciji šerifa Galligana, odloži svoje zvezde in pištole ter gre po svojih vsakdanjih opravkih.

Par ur poprej je general Foreman odstavil Glennu Youngu kot policijskega načelnika ter imenoval na njegovo mesto Johna Forda, ki je bil vodni policijski načelnik do zadnje sobote, ko je bil ugrabljen po umoru Caesarja Cagla.

Na zaslišanju v pondeljek o pomoru konstanta Cagla je kot glavna priča izpovedal Jack Rowe, da je videl dva protiklanovska voditelja streljati na Cagla.

Ko je general Foreman dospel s 102. pešpolkom v mesto, je pregledal položaj ter se prepričal, da je imel skoro vsak odrasel prebivalec v okraju najmanj po en samokres. Nekaj stotin jih je bilo "zapriseženih" pomožnih šerifov.

Videl je mnogo nabasanih šepov in veliko število šerifskih zvezd. Govoril je s koronerjem W. T. McCowanom, ki se je kar tresel, ko ga je nagovoril general. Ker so skoro vsi drugi mestni uradniki v ječi, je McCowan edini civilni funkcionar v mestu, s katerim ima general Foreman kaj posla.

Herrin je takorekoč v obsednem stanju. McCowan je naročil vojaškemu poveljniku, naj stori, kar je potrebno.

Na okrajnih potih, na vseh javnih poslopjih, vsepovsod je nabila naslednja proklamacija generala Foremana: "Žalostni položaj je v veliki meri pripisati dejstvu, da je skoro vsaka oseba v okraju oborožena in da izvršujejo nasilna in zločinska dejanja osebe, ki nimajo nobene pravice in oblasti.

"Zanprej je prepovedano nositi samokrese in drugo orožje vsem tistim, ki so do tega upravičeni po postavi, in četam je naročeno zasegati vsako orožje in aretirati kršitelje te odredbe.

"Le tisti, ki so postavno izbrani in nastavljeni, smejo opravljati funkcije pomožnih šerifov, policijskih uradnikov in drugih javnih službavnikov. Vsa imenovanja pomožnih šerifov in posebnih policajev so s tem preklicana.

"Pravice vseh mirnih državljanov bodo varovane in branjene. Prebivalci pa naj se ne vdeležujejo skupčin na javnih cestah, ker bi s tem še povečavali nered. "Vojaške sile nameravajo lo braniti postavu, ki bo uveljavljena do skrajnosti."

Orlando je postal fašist. Rim, 12. febr. — Vittorio Orlando, prejšnji ministrski predsednik, je kandidat na fašistovski listini. Mussolini je na čelu kandidatske listine.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Zrepolnost med tekstilnimi delavci.

Montreal. — Tekstilne tovarne v kanadski provinci Quebec, v katerih v normalnem času dela približno 10,000 delavcev, so zadnje žare omejile obrat in skrčile delavnice na 40 ur v tednu. Več ko polovica delavcev je brez dela. Prizadete so katoliške in druge strokovne unije.

Dolga stavka.

New Orleans, La. — Stavka električarjev pri New Orleans Public Service Co. traja že tretji mesec. Stavkarji so trdno drže. Družba, ki bi rada strla štrajk za vsako ceno, plačuje skednom 200 odstotkov višjo mezdo kot jo zahteva unija.

Mezdno stanje v Kanadi.

Ottawa. — Dominijanski departament za delo poroča, da so mezde delavcev šestih strok v Kanadi danes 78 odstotkov višje kot so bile pred vojno. V šestih strokah so vključeni stavbinski delavci, kovinarji, tiskarji, železničarji, namočeni na električnih železnicah in premogarji.

Poročilo se nanaša na 23 let (1900-1923). V tem času je povprečna mezda delavcev omenjenih strok narasla kakor sledi: v stavbinski stroki 66, v kovinarski 74, v tiskarski 88, na električnih železnicah 86, na parnih železnicah 87 in v rudarski stroki 97 odstotkov. Povprečni narastek 78 odstotkov.

Mezde navadnih tovarniških delavcev so poskočile za 81 odstotkov, mezde žumarjev pa 70. Cene živil so pa v tem času narasle za 62 odstotkov. V resnici torej niso mezde narasle za več ko 16 odstotkov.

Novoletni rudarji so se vrnil na delo.

Cape Breton, N. S. — Mezdni spor med British Empire Steel kompanijo in rudarsko unijo v distriktu št. 26 je bil končan 11. t. m. in 12,000 rudarjev se je vrnilo na delo.

8000 voznikov zastavkalo v Chicagu.

Chicago, Ill. — Unija voznikov in šoferjev št. 731 Mednarodne bratovštine voznikov in šoferjev, katere šteje okrog 8000 članov, je stopila v stavko 12. t. m. iz razloga, ker delodajalec nočejo dovoliti 80 centov dnevnega povlača in osmurnika. Zdej delajo deset ur in prejemaže \$5.50 dnevno. Vozniki so večinoma zaposleni pri gradnji novih stavb kot je novi Union kolodvor itd.

Naši odri.

"Velika repatica" v Chicagu. Dramski odsek kluba št. 1 J. S. Z. je zadnje nedeljo popoldne vprizoril komedijo "Velika repatica" v treh dejanjih. Dejanje se šalogra se vrši na Hrvaškem, in sicer v času, ko se je bližal zemlji znani Halejev komet. Alarmisti so, kakor vselej ob takih prilikah, napovedali konec sveta, kar je povzročilo zmešnjavo v mnogih krogih, družinah in glavah. Tako je bilo tudi pri Kamernarju, postestniku Zapotoka. Vest, da pride repatica s strašnim učinkom, je naredila čudovit preobrat v njegovi hiši. Cepelli, ki je bil 18 let sušenj svoje žene, je naenkrat postal gospodar. Njegovu hči Mica je odkrila svojo ljubezen prijatelju, šesar bi ne bila storila, če bi ne bila verjela, da prihaja konec sveta. Hlapec in dekla sta odpovedala pokorsko in se pričela gostiti na gospodarjeve stroške. Komični prizori sledi drug drugemu, a končno pride razočaranje: velike repaticee ni bilo in vse življenje zopet pade nazaj v stari tir.

Naši dilantantje, ki so že dostikrat pokazali svoje dobre sposobnosti, so tudi to komedijo izpeljali izborno. Bile so sicer napake in napakice, ali običajno jih v splošnem ni opazilo. Kretnje so bile izvrstne in govornica kot je treba. Vse uloge so bile v dobrih rokah. Donald J. Lotrich in Anton Slabe sta jako dobro pogodi la njuni ulogi; živahen je bil tudi Fr. Rudman v ulogi zasebnika Kužmana, samo malo pretih. Chas. Pogorelec (Kamenar), Fr. S. Tanchar (Cepelli), Fr. Udovih (nadsvetnik Trpotec) in John Rayer (Branko) so igrali kot je bilo treba. John Olip, ki je režiral, se je topot le za hip pokazal na odru in seveda v zadovoljnost gledal-

cev. — Pohvalna beseda velja tudi igralkam. Mary Avčin je imenitno igrala gospodinj Nežiko, ravnotako Mary Kovač slikerico in Angela Tiš Miciko. Mary Šifrar, ki je igrala Cepeljevo ženo, je bila prvič na odru. Nastop je bil dober. Upamo, da dramski odsek ne pozabi nanjo, kadar bo zopet imel za njo primerno ulogo.

Kljub lepemu dnevu — prijaznemu soncu po dolgem času — in povišani vstopnini na 75 centov je bila dvoran običajno polna. To dokazuje, da si je dramski odsek kluba št. 1 J. S. Z. ustvaril svoje občinstvo, ki zna ceniti njegove predstave. In po pravici. Predstave, ki jih daje dramski odsek, zaslužijo vsestransko priznanje, tako da se lahko reče, da je dvorana Č. S. P. S. postala slovensko gledališče v Chicagu.

SLIKE IZ NASELBIN.

S pota. — Obiljuba dela dolgo ve, veli pregovor. In ker sem obljubil v zadnjem dopisu s pota, opisati nekoliko Walsenburg, Colorado, storim to sedaj.

Prisel sem v Walsenburg baš ko so imeli neko domačo zadevo. Šerif in podšerif sta hotela nekemu italijanskemu pečlarju pogledati po kotliških in loncih, da se prepričata, s čem mož kuha. On pa je bil dober strelec (pripovedoval je, da je pri vojakih v tukajšnji armadi dobil še odlikovanje, da zna dobro zadeti) in kdo ve, kako se je zgodilo, da je oba ustrelil, nato pa pobegnul. Po par dnevnem iskanju so ubežnika dobili, a predno so ga prijeli, si je še pogladil krogljo v glavo, da je nekaj ur nato umrl, in ležali so val trije pri pogrebniku. Šerifa kakor podšerifa so po kratkih pogrebnih ceremonijah v Star Teatru odpeljali enega v Chicago in drugega nekam v Michigan, odkoder sta bila doma. Podrobnosti ne bom opisoval, kajti vse to so dobira opisali tukajšnji angleški listi. Kasneje so imeli tudi Italijani velikanaki pogreb za svojim, čeprav so govorili, da jim ne bo dopušteno. Kaj pa hočemo, zanje se ob vsaki priliki potegne njih konzulat, dočim pri nas komaj pride večih konzul mimo, če koga ubije, ter gleda, če bo mogoče dobiti kje kaj droblja za šep. Slično sem vsaj imel priliko večih opazovati pri konzulih in njihovih pomočnikih v tej okolici še takrat, ko smo bili pod Avstrijo. Kako pa je danes, še počakajmo.

Walsenburg je prijazno gorsko mesto, kakor je lična tudi okolica, dasi ima puščobne grebene. Čist zrak veje sapa s snežnikov, ki prihaja včasih tudi v obliki viharja ali pa prehudo piha, da domačini radi nazivajo mesto Walsenburg za mesto viharjev.

V okolici deset do dvajset milj na okoli je precej premogarskih naselbin, kjer se vsaj nekod še vrši dnevno delo. Walsen, kempa Shumray, Taltee in še nekaj drugih dobro dela, a kjer je količkaj dela je tudi delavev zadošti, ako ne preveč. Novodošlec navadno ne prejme dobrega prostora, od česar je paš odvisen zaslužek.

Mesto Walsenburg je lepo urejeno. V Kapušinovi dvorani se večinoma zbirajo Slovenci, kjer imajo seje svojih društev in veselic. Tudi S. N. P. J. ima v Walsenburgu svoje društvo, pri katerem vlada bratska sloga in prav lep red na sejah. V tem mestu je tudi precej slovenskih družin, ki imajo tudi trgovine. Tako je njih Western Meat Market trgovina, Broadway grocerija in Homestead grocerija. Te tri trgovine so v slovenskih rokah.

Kasneje poročam iz Puebla, Colo., kjer pričenjajo letos s gradnjo velikanskega dela za vodni odtok. Kakor je znano je mesto s okolico pred nedavnim trpelo milijonsko škodo valed povodnji. — Matija Pogorelec.

Chisholm, Minn. — Ne bom se veliko trudil s dopisovanjem, ker mi nič kaj ne gre pisava izpod rok. Za to mi tudi ni zameriti, ker šola, v katero sem hodil otroška leta, ni bila visoka. Le dvanadstropno poslopje je bilo, in to ni visoka šola.

Ne bom se dosti bavil s delavskimi razmerami. Dela se še pomalem, nekateri še precej hito po zaprtih rudnikih, kjer delajo po kontraktih. Plače so različne, največkrat odvisne od prostorov. Po odprtih jamah ne hite tako kot po zaprtih.

Novic je malo. Če je kak munašnjar obojen radi kršitve postav suhačev, dobi po 90 dni zapora. — Na Messaba Rangu ustanovljajo S. N. D. na tih in miren način, o čemur pa se nič ne sliši v javnosti.

Odgovorili šelim tistim, ki me radi stavkokaštva leta 1916 napadajo. Vsek se lahko prepriča v Gilbertu, Minn., pri društvu Slovenski rudar, št. 82 S. N. P. J. in pri društvu "Sparta", št. 61 ali v glavnem uradu S. N. P. J., kakor je še dosti drugih uradih, pri katerih se je lahko prepričati. Kdor želi mi tudi sam lahko povem in radevolje vse opišem. Odprto lahko pogledal vsakemu delavcu kirom Unije v oči, šetudi sem zahrbtno napaden. Meni ne razaja "munšaja" po glavi in se "hodri" mojih možganov. Kdor hoče zahrbtno napadati drugega, naj predvsem kaj pokaže o svojih delih, če je še sam kaj naredil za delavsko stvar in v prid zavednemu delavstvu.

Napadajo med zahrbtno, da sem leta 1916 oropal delavsko organizacijo in s tistim denarjem šel v rojstni kraj leta 1921. Pride naj vsak obreklijavec s dejstvi na dan, pa mu bom lahko dokazal resnico.

Pozdravljam vsem zavedno delavstvo po Uniji, kakor tudi članstvo S. N. P. J. — Joseph Fernsich.

Newton Falls, O. — Od našega društva št. 510 je odstopil Frank Mergyetko, ne da bi imel sa to vzrok. Pozval sem ga pred brati in sestrami, naj odprto pove, pred vsemi, zakaj je odstopil.

Naš brat Frank Mergyetko je bil zbolel. Za par dni sem izvršil vse, kakor določajo naša pravila, da mu zdravnik izpolni prošnjo za bolniško podporo. Naš brat pa ni čital pravil svojega društva in ni vedel, kako se dobi bolniško podporo. Naše društvo torej ni krivo. Obiskal sem ga parkrat, ko je ležal v postelji, a zdravnik ni bil nikdar pri njem. Rekel sem mu, naj kliče zdravnika in da bo po zdravniški izjavi dobil podporo, ali naš brat je rekel, da mu zdravnik ni treba, samo iz dobre volje naj mu da društvo podporo.

Tu vidite, bratje in seestre, kaj sledi iz tega, ko član ne poma pravil. Zato bi hotel in šelim samemu, da vsak član našega društva dobro prečita pravila S. N. P. J. Potem ne bo treba vsakemu članu biti odvisnemu od odbora, ki ravnotako ne ve več kakor vsak poedini član, ki čita pravila S. N. P. J.

Z bratskim pozdravom! — A. Kramar, tajnik.

Koppel, Pa. — Prosim za malo prostora v listu za moje vest, da bodo vedeli vsi bratje našega organizacije za žalostni dogodek, kruto nesrečo, ki je zahtevala kar tri brate naše jednote. Oprostite mi, ker tragičnega dogodka ne znam razložiti tako, kot je treba za javnost, pa prosim urednika, da mi uredi tako, da bo sposobno za list.

Trije naši bratje so šli v nedeljo dne 3. februarja popoldne, da se nekoliko vozijo na motornem kolesu. O treh popoldne je bilo. Odpeljali so se v drugo mesto, ki je oddaljeno od tu kakih pet milj. Pot je bila nevarna, ker je bila zemlja zmrzla in tako se je pripetila nesreča na nekem ovinku. Pri ovinku je bil most in tam preko je smuknilo motorno kolo v globlino kakih 12 čevljev, kamor so prileteli vsi tako nesrečno, da so ostali na mestu mrtvi. . . . Njih imena so: Martin Čučak, star 35 let, Juro Matovinovič, star 38 let in Stevo Lukac, star 28 let.

Ponesrečence smo pokopali civilno na katoliškem pokopališču dne 6. februarja v Koppelu, Pa. Zahvaljujemo se bratu Mattu Koscu, ki nas je vozil na lice mesta s svojim avtomobilom in je sploh pripomogel, da smo lahko toliko prej opravili vse potrebne posle. Naše društvo se zahvaljuje tudi društvu iz Ambridge, št. 41 za zastavo, ki so nam ga dali za spreved. Tako hvala bratom in Elwood Cityja za darovane vence. Pokojnim bratom šelim vsi miren počitek. — Tomo Ivančan, tajnik društva št. 385.

"Prosveta" prinaja zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"?

NAROČITE klobase iz čistega prašičevega mesa, prekajene s hickory lesom in poslane iz farme direktno na vaš dom poštnine prosto po 35c funt. Naročilom pridenite Money Order. **BAJT & LIPOLD, NAYLOR, MO.**

Književni pregled.

"Kolo". A Monthly Magazine devoted to Musical, Artistic and Social Endeavors among the Southern Slavs in the United States. I. Mladinec, Publisher. Naročnina \$1.50 na leto. Posamezna številka 15c. Naslov: 347 Madison Ave., Suite 1210, New York, N. Y.

Tako se imenuje nov mesečnik, ki je začel izhajati v formi osmerke na 16. straneh v New Yorku. Kot naslov pove, je list posvečen petju, glasbi in drugim umetniškim in socialnim poskusom med Jugoslovani v Ameriki. Plaan je v hrvaščini in slovenščini, a en kratek članek je v angleščini. Slovensko gradivo je dobro urejeno. Pod naslovom "Mali odri" naznanja uredništvo, da bo ponatisnilo iz starokrajskega gledališkega lista "Maska" važna navodila za igralce na naših odrih po ameriških naselbinah. — Ako se bo list držal te smeri, kot je obetana v prvi številki, tedaj ga priporočamo.

Vsebinska prve številke "Kola" je sledeča: Naslova slika: Zlatko Balaković, naš violinist. The Purpose. Slava vam, pevcom! Naši kulturni problemi. Tko smije pjevati v zboru. O pravilni-jagovrjavi slovenščine v petju in na odru. Naša narodna muzika. Glasbeno natjecanje. Mali odri. Naše domače opera. Literatura. Iz glasbene Jugoslavije. Po našim kolonijama (vesti o dramskih prireditvah, pevskih nastopih, koncertih itd.). Stručni glasbeni listovi in domovini. Imenik, pjev. društva.

Gaboriau: Akt št. 113. Poslovenil E. V. Pisatelj obravnava v romanu zločin, za katerega je treba bistroumnega detektiva, da se razkrinkajo pravi hudodelci, ki so pravi umetniki v sakrivanju svojih sločinskih sledi. Knjiga je trdo vezana in stane \$1. Naroči se: Jerry Alesh, Knjigarna, 6223 Glass Ave., Cleveland, Ohio.

Jurčić Josip: Spisi, deseti zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer. V tem zvezku sta Jurčićeva spisa "Slovenski svetec in učitelj" in "Veronika Deseniška". Spisa sta izšla prvokrat v letu 1886 in sicer "Slovenski svetec in učitelj" v "Ljubljanskem Zvonu", tragedija "Veronika Deseniška" pa v "Slovenski Taliji". V prvem spisu je zajeta snov iz slovenske in

NAZNANILO IN ZAHVALA.

S tužnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem, žalostno vest, da je po kratki in mučni bolezni za plućnico, dne 25. jan. 1924, ob 10 uri 20 minut za vedno zaspal naš preljubljeni sinček

RUDOLPH J. MAŽELJ.

Rojen je bil v Gillespie, Ill. Star 9 mesecev in 26 dni. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu iz hiše žalosti dne 27. jan. ob 3 uri popoldne na pokopališču na Gillespie, Ill. Zapustili je tukaj žalujoče stariše in eno sestrico. Prav lepo se zahvalim materi Jožefi Robaus, Mihaelu Lobe in njegovi soprogi Frančiški, družinam Mr. in Mrs. Mihael in Rozalija Vidmar, Mr. in Mrs. Joseph in Josefina Stampek, družini Piškar, ter družini Frajle, ki so nas tolažili v teh žalostnih urah in podarili krasne vence. Prav lepo se zahvalimo tudi John M. Pettku in njegovi soprogi, ki sta prišla iz St. Louisa, Mo. k pogrebu in darovala krasni vence. Nadalje se lepo zahvalimo Ignacu Turkcu, krsnemu botru, družini John Vidmarjevi, Anton Subikovi in Frank Subikovi, za darovane krasne vence in ki so prišli iz Benid, Ill. k pogrebu. Še enkrat vsem najlepša hvala za darovane vence in za tolažbo v teh žalostnih urah. Tebi dirni naš sinček pa šelim, spavaj mirno in lahka naj bo tibi ameriška gruda. Odšel si od nas in nas zapustil žalostne, ali naš spomin nate bo vedno šivil med nami. Žalujoči ostali: Rudolf in Tonika Maželj, stariša. Vikica, sestrica. Gillespie, Ill.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najbolji in najcenejši. Dobiti je tudi shirko sedov, steklenice in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po poštu, točno v vse kraj. Grocerijam, stedičarjem in v prodajalne železnice dajmo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na: **FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.**

Jehoslovaške zgodovine in nam kaže sliko kulturnega življenja v miru in vojni. V drugem spisu slika piastelj usodo, uboge žrtve razmadnih in vladodeljnih grofov Celjskih, ki so v fevdalni dobi s železno pestjo vladali v nekaterih slovenskih in hrvaških pokrajinah. Knjiga je trdo vezana in stane 95 centov. Naroči se: Jerry Alesh, Knjigarna, 6223 Glass Ave., Cleveland, Ohio.

Zemaka prišla domov obupana, da umre, zdravniki ji niso mogli pomagati

Mrs. M. Barr je tega mesca pila iz svojih, da pravi katoliški duhovnik, da je zdravila, ki je dva ali tri tedne življenja. Trpela je nad petdeset let govorna bolezen in bila večkrat operirana brez uspeha. Zdravniki so odlo šli posebno operacijo, ker zadnje sredstva in se vsem vidi prišlo, da je umrla. Naj boljši zdravnik, ki je bil v mestu, ker si tudi ved denarja, po tolikih zdravniških stroških, ki so ga jik imeli v svoji boleznini, zdravniki niso mogli pomagati. Zdravniki so odlo šli posebno operacijo, ker zadnje sredstva in se vsem vidi prišlo, da je umrla. Naj boljši zdravnik, ki je bil v mestu, ker si tudi ved denarja, po tolikih zdravniških stroških, ki so ga jik imeli v svoji boleznini, zdravniki niso mogli pomagati.

SLOVENSKI KONTRAKTOR v BRIDGEVILLE, PA. Prevrzanem vas v to stavko opozabljam, da, našihdne poslovne stane ali lesena. Pripravljeni so bostaniki družinam za gradbo novih družinskih domov, ali drugih družinskih in gospodarskih poslovanj. Vse tovarnevske poslovanje dajmo brezplačno. Pišite ali pridiite osobno. **JOHN DEKLEVA, Box 253, Bridgeville, Pa.** (Liberty St.) nasproti slovenske dvorane.

BOLGARSKI ZELIŠČNI ČAJ

Preje takozvani Bolgarski krvni čaj. KAJ VSE STORI ZA ONE, KI SO KAJ VSE STORI ZA ONE, KI SO BOLNI. POMAGA očistiti životni sistem, plivno in trupno, ki povzročajo bolezen. POMAGA ojačati in izboljšati vašo kri. POMAGA za šolodčne nerednosti. POMAGA delovanju in opare vaše jetra. Imamo vsaj Bolgarskega zeliščnega čaja vedno pri roki. Fruktite se v vsaki lekarni, ali vam ga mi pošljemo poštano prevo, vsaki družinski novi za \$1.50, ali \$ 2.50, ali \$ 5.00. Naslov: H. H. Van Schick, president, Marvel Products Company, 6 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

Naš zavod,

Imamo vsaj Bolgarskega zeliščnega čaja vedno pri roki. Fruktite se v vsaki lekarni, ali vam ga mi pošljemo poštano prevo, vsaki družinski novi za \$1.50, ali \$ 2.50, ali \$ 5.00. Naslov: H. H. Van Schick, president, Marvel Products Company, 6 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

VARČLJIVI NAROD

VLAGA REDOVITO INVESTIRA RAZUMNO V **KASPAR STATE BANK** NAJVEČJI JUGOSLOVENSKI BANKE V ZJEDINJENIH DRZAVAH. 1900 Bine Island Ave., vogal 19. ulice CHICAGO ILLINOIS **KAPITAL IN PREOSTANEK \$1,250,000.00** Predajamo parobrodne listbe za vsa potrebna družbe v Jugoslaviji in obratno. Izdelujemo listbe (affidavits) za prisiljenje, ter pošljemo denar v stare domovine najhitreje in najbolje.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Robopisni se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Jan. 31-24) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

HINAVŠČINA ITALIJANSKIH IMPERIJALISTOV
RAZKRINKANA.

Tudi francoski in britski imperijalisti so igrali dvojno vlogo.

Wodrow Wilson je mrtev. Še preden so ga položili v grob, sta si bila David Lloyd George, britski ministrski predsednik v vojnem času, in M. Clemenceau, francoski ministrski predsednik v vojnem času, v laseh, zaradi okupacije Porenja v Nemčiji. Wilson je bil mrtev in ni mogel govoriti, na kateri strani je resnica in tako se je v ta spor umešal tudi Vittorio E. Orlando, ki je zastopal Italijo, ko so v Versaillesu kovali mirovno pogodbo.

Ta prepričanje udeležuje prvo, da so italijanski, britski in francoski imperijalisti varali ves svet, ko je Wilson proglasil štirinajst točk kot princip Američanov in zaveznikov, za katerega se bojujejo proti centralnim silam. Francoski, italijanski in britski kabinet ni protestiral proti Wilsonovim štirinajst točkam, ampak francosko, italijansko in britsko časopisje je odobravalo Wilsonovih štirinajst točk, da tako napravi mnenje, da se oficijelna Francija, Italija in Britanija strinjajo s proglašeni Wilsonovimi točkami, medtem ko so med temi tremi silami že postali dogovori, kako si razdele dežele med sabo, ako zmagajo zavezniki ne ozirajo se na štirinajst Wilsonovih proglašanih točk.

V Ameriki je bilo navdušenje za vojno, ker je bilo ameriško ljudstvo trdno prepričano, da se bo sklepal mir po štirinajst točkah, katere je proglasil predsednik Združenih držav. Teh štirinajst točk je navdušilo ameriške vojake, da so brez strahu in z uspehom naskakovali nemške strelske jarke in postojanke, kjer so se malo preje umikale francoske čete. Dva milijona vojakov je Amerika vrgla v kratkem času na evropska tla, da se bojujejo za štirinajst točk, katere je proglasil Wilson, da se bo na njih podlagi sklepal mir. Ameriški in zavezniški letalci so metali na vojake centralnih sil letake v vseh jezikih, na katerih so bile tiskane Wilsonove točke. Zavezniški vojaki so videli, da ameriški vojaki naskakujejo njih utrbe brez strahu, ker se bojujejo za principe in posledica tega razmišljanja je bila, da so pričeli sebe smatrati za norce, ako se bojujejo še nadalje, ko se bo vendar sklepal mir na podlagi Wilsonovih štirinajst točk. Pričeli so se umikati in na italijanski fronti je Wilsonovih štirinajst točk povzročilo, da se slovanski polki niso hoteli več bojevati in so se upirali, pri polkih drugih narodnosti je pa disciplina šla rakom žvižgat. In ko je bilo treba preiti v ofenzivo, se je armada lepo obrnila proti domu.

To so zgodovinski fakti, katerih ne more utajiti tudi največja gobezdavost francoskih, italijanskih in britskih imperijalistov, ki so povzročili, da je bila vojna po vstopu Združenih držav hitro končana.

Ampak Orlando, oficijelni zastopnik Italije, gre v svoji izpovedi še dalje. Iz njegovih besed se jasno razume, da je bil londonski pakti glede slovenskih in hrvatskih pokrajin v Primorju ob Adriji potrjen od Francije in Britanije in da sta ga podpirali pri sklepanju mirovne pogodbe Francija in Britanija, dasiravno nista nikdar vložili ugovora proti Wilsonovim točkam, dokler je trajala vojna. Toda Orlando pravi, da je poleg londonskega pakta zahteval še Reko. Ker je imel izbirati med Reko in londonskim paktom, se je Orlando izrekel za londonski pakt, češ, da Italija pograbi Reko že kasneje.

In kaj je Orlando s tem priznal? Oficijelna Italija ni prevarila le Amerike in narodov centralnih držav, ko se ni ozirala na Wilsonovih štirinajst točk, ampak je prevarila še enkrat Ameriko in svoje zaveznice na mirovni konferenci, češ zdalej vzajem, kar mi gre po londonskem paktu, kasneje pa pograbilim še drugo, kar mislim vzeti. In to je Italija tudi izvršila!

Reka je danes skoraj italijanska. Kako se je to zgodilo, je znano vsem, ki so se zanimali za dogodke po sklenjenem premirju in za dogodke po sklenjenem miru v Versaillesu.

Hinavščina italijanskih imperijalistov nima para na svetu. V tem so posekali celo svoje britske in francoske imperijalistične tovariše. Ali bo res ta hinavščina triumfirala nad odkritosrečnostjo? Kaj pravi k temu jugoslovanska skupščina v Beogradu, ki ima zdaj ratificirati pogodbo, po kateri se uresničijo želje italijanskih imperijalistov?

50,169.

Zgoraj zapisano število nima nobenega pomena. Če zapišemo 50,169, pa že pomeni toliko, da najprimernejši delavec pod sedanjim sistemom ne more prihraniti te vsote, četudi bi delal po štiriindvajset ur dnevno. Ali to število lahko pomeni še več? Vzemimo 50,169 ljudi spadajočih v eno telo, katerega imenujemo organizacijo, ki se zavedajo vezi, ki jih spajajo v ti organizaciji, načel, na katere so dali svojo besedo in v kateri iz prepričanja verujejo, takrat pa ima to število tako visok in neprecenljiv pomen, da kaj višjega reprezentirati ne more.

Število 50,169 članov je dosegla S. N. P. J. še prej, ko obhaja 20-letnico svojega obstanka.

Ali ni to čudovito hitri naraščaj, če se pomisli, da so že prej, ko se je ustanovila S. N. P. J. obstojale slovenske podporne organizacije? Ali ni na to število lahko ponosen sleherni član, ki spada pod njeno okrilje? Da je S. N. P. J. tako rapidno rastle in raste še sedaj, se je v prvi vrsti zahvaliti njenim ustanoviteljem, ki so ob ustanovitvi položili temeljni kamen "svobodna misel" v njen krog spadajočemu članstvu. Slovenski narod si je v ti deželi želel svobodnega gibanja in dihanja v podporni organizaciji, katerega je pa dosegel šele tedaj, ko se je ustanovila S. N. P. J., kar je bilo tudi povod njenemu hitremu množenju.

Kakor roža ob vzhajajočem pomladanskem solnceu, tako se je ter se še vedno razcvetava širše in širše S. N. P. J., kljub vsem nevihtam in viharjem, ki skušajo zlomiti njeno steblo.

Upam, da ne bo pretirano, če rečem, da je S. N. P. J. poleg gnotne podpore na polju kulture za svoje članstvo storila več, nego vse slovenske podporne organizacije skupaj. Njeno glasilo in Književna Matica primerno skrbita za duševno hrano svojega članstva. Njihovo delo v tem oziru ni brez uspeha. Smelo lahko trdimo, da je med članstvom S. N. P. J. najti največ demokratičnih, naprednih in inteligentnih ljudi. Čeravno članstvo drugih slovenskih podpornih organizacij po veliki večini tvori delavstvo, je brez par izjem le med člani S.

Zgodovinar Wells o
Leninu.

H.G. Wells, sloviti angleški pisatelj in zgodovinar, je pred nekaj dnevi priobčil v ameriških listih članek o Leninu in komunizmu, ki sledi tukaj v prevodu:

Lenin je torej mrtev. Umril je na predvečer priznanja sovjetske vlade po zapadnih vlesilah.

Leninovo delo v praktične svrhe je bilo večidel končano pred letom 1920. Njegova smrt zdaj ali malo pozneje bi ne naredila dosti razlike z ozirom na pota, po katerih hodi Rusija.

Komunistična stranka, ki še vlada v Rusiji, je podobna katoliški cerkvi v tem, da ima sistem dogem, disciplino, izkušnje in tradicije, ki so močnejše od slehernega individualja; posameznik v tej stranki ima lahko več ali manj vpliva na druge posameznike, ne more pa kontrolirati stranke; kretati se more le v stranki, ne pa nad njo.

Komunistična Rusija je na nasprotjem tečaju od cesarizma. Diktatorji, ki jih opažamo v Italiji in Spaniji, so mogoči le v romanskih demokratičnih državah, ki so podvržene pustolovščinam nebrzdanih bogatinov. Lenin ni bil tak diktator kot je Mussolini. Name je naredil vtis kot človek, ki je v pesteh sile, katere se premešča izven njegove kontrole, dasi je sam pomagal razviti in organizirati to silo. Komunizem je definitiven, direktiven in prisiljiv; fašizem je dramatičen, prazen, jalova, meglina in nasilna reč kakor mlad osel, katerega lahko vsak čas zajaše drzen in sposoben jezdec.

Naj umre dvajset Leninov, toda komunizem bo živel in delal, kakor da se ni nič zgodilo. Naj umre Mussolini — in fašisti bodo izgubljeni; morda podivjajo, padejo v dereč tok, porušijo družbo in izginejo.

Lenina sem videl leta 1920. v Krenlu. Pred menoj je sedel majhen mož z majhnimi rokami, ki so se oklepale vogala mize, in majhnimi nogami, ki so visele s stola daleč proč od tal. Bil je zelo plešast. Na moje večje začudenje sem šele zdaj izvedel, da sem bil jaz starejši od njega.

N. P. J. najti tiste, ki razumejo pravi pomen Izobraževalne akcije J. S. Z., četudi je tako velikega pomena za druge, kakor za prve. Članstvo se zaveda, da mu je politična organizacija ravno tako in še bolj potrebna, kakor podpora.

Pravi pogoj obstanka ima tista podpora organizacija, katere skrbi niso koncentrirane izključno le v gnotno podporo članstva, marveč tudi v duševno. Čimbolj je članstvo organizacije izobraženo, po boljših potih in v boljše sisteme vodi isto. Ako članstvo hoče imeti popolno organizacijo, je njegova sveta dolžnost, zanimati se zanjo, za njena pravila kot za njeno poslovanje.

Zanemarjanje društvenih sej ali sej v splošnem je ena glavnih napak ameriškega delavstva. Spadajte v katerokoli organizacijo, v podporno, industrialno ali kamor že, kjer se obdržava rodno seje, je vaša dolžnost, kot uda dotične organizacije, da sledite vsemu kar se v nji godi. Le na tak način morete imeti organizacijo močno in dobro, katere bo služila vam v korist. Boljše je preprečiti napake prej ko so storjene, nego jih pozneje odpravljati, kar je vsekakor težka naloga in več slabeje po deželi nam lahko služi za vzgled.

Članstvo S. N. P. J. se zanima za svojo organizacijo. Če bi se ne, bi tudi tako ne naraščala. Ampak če bi se bolj zanimali, bi tudi nič ne škodilo. Pri referendumih bi bilo priporočljivo, da bi se več članov udeležilo volitev, saj vendar smo napravili pravila le iz tega namena, da izrazimo svoje mnenje in povemo, kaj je nam ljubo in kaj ne. Ker se naša S. N. P. J. tiče posameznika ravno toliko kakor celote, naj nihče ne izostane z delom in spopolnjevanjem iste, kadar mu dopušča čas in kjer je dana prilika, saj bo vendar nam samim v korist, jednoti pa v napredek ter ponos.

Naj le butajo valovi reakcije v njene svobodomiselnosti in enakovredne temelje, ob njih se bodo razbili tako, kakor se razbije morski val ob skalnati pečini. Žarki pravice in resnice so tako svetli, da jih najzornejša moč mračnjastva, nazadnjastva, laži ter zlobe ne bo zatemnila.

Z bratskim pozdravom! — F. A. Vidar.

Govorila sva o komunističnem gibanju na Angleškem in spoznal sem, da je bil slabo informiran o naših razmerah, ravnotako o situaciji na Irskem. Glede svojih načrtov o reorganiziranju Rusije je bil zelo odkritosrčen. Njegovi načrti so bili dobri, pošteno zamisljeni in brez najmanjšega okrasa umetnosti. Imel je načrt o elektrifikaciji Rusije, ki se mi je — kljub moji običajni veliki domišljiji — zdel nepraktičen za Rusijo. Lenin je prezrl veliko stranost svoje domovine.

Noben igralec, ki zastavi vse, kar ima, na eno karto in dobi, ni tako presenečen kakor so bili boljševiki ob času zmage leta 1917. Jaz ne verjamem, da so boljševiki računali na zmago. Šli so v Rusijo kot dobri revolucionarji z namenom, da store vse, kar morejo za revolucijo in padejo na barikadah. Zgodilo se pa je ravno narobe: čez noč so imeli v rokah popolnoma izžrpano Rusijo.

Še leta 1920. se niso doobrá zavedli, da so res na krmlju. Sovražniki boljševikov, naprimer naš Winston Churchill, niso nikdar izrekli večje neumnosti kot je ta, da so boljševiki zasegli in potem uničili Rusijo. Kar se tiče zasežanja, ni bilo nikogar, ki bi jim bil nasprotoval; ruske armade, o kateri je Kerenski sanjal, da bo nadaljevala vojno za zaveznike, ni bilo več. Kar se tiče uničenja Rusije, ni bilo več kaj uničevati. Vse, vse je že bilo uničeno!

Boljševiki so našli kaos in v tem kaosu so se polagoma utjevali na podlagi svojih revolucionarnih načel. Organiziranega odpora proti njim ni bilo, toliko več je pa bilo neorganizirane drhali, ki se ni zmenila za nobeno postavo in nobeno oblast. Ta drhal je prisilila boljševike, da so morali streljati. Morali so. Vsi revolucionarji morajo streljati. To je njihov privilegij in njihova nevarnost.

Navadno se pa govori, da so boljševiki malo preveč streljali. Če so, niso zato, ker so krvižejni, marveč zato, ker niso bili pripravljeni. Če človek pozna slovansko nervoznost, bo odpustil boljševikom marsikateri greh.

(Konec prihodnjič.)

Delavec brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške.

Meteoriti.

Kralj Matjaž tudi živi... "Wilson je mrtev, toda Liga narodov še živi." Živi, živi... Kralj Tutankamen tudi še živi.

Redka prikazen.

Napovedane so velike slavnosti. Procesije, shodi, banketi in odpuiski. Benders, govori, deklamacije, deklaracije in zdravice. Streljanje, zvonjenje, orglanje in himne. Trarara, bum!

Kaj se je zgodilo? Ali je ruski car oživel? Ali je papež dobil nazaj svojo državo?

Ne! — Po dolgih letih se je zopet enkrat ustanovilo novo društvo...

Oljni gumbi.

Ko je začel puhteti smrad iz Teapot Doma, so snežnobele demokratske dušice naročile nekaj milijonov gumbov s podobo čajnega lončka (teapot) za predsedniško kampanjo.

Iz Teapot Doma je pa vrelo in vrelo, kipele in kipele, smrdelo in smrdelo, dokler ni mogočni curek petrolejske smrdobe obilil tudi belega kandidata belih demokratskih dušic.

"Tis a tough luck! Bele dušice so zdaj črne dušice kakor one na suknji in hlačah. Gumbi so naročeni — in pravilno je, da se nosijo.

Praktični fašisti.

"Eh, porco diavolo, bolje je drži ga kakor lovi ga!" je vzdihnil signor Mussolini in priznal sovjetsko Rusijo.

Najprvo smo ljudje!

Kazimir pravi, da so vsi Slovenci rojeni katolici.

Kuklukai pravi, da so vsi Američani rojeni protestanti.

Kiropraktik morda pravi, da so vsi kiropraktiki rojeni kiropraktiki.

Ananija pa pravi, da so vsi lažniki rojeni lažniki.

Otroci in avtomobili.

Profesor Morgan iz Kansasa piše, da je Ford več kriv padanja porodov, kakor pa Margareta Sanger z njeno propagando za rodno kontrolo. Mladi zakonski pari — piše Morgan — imajo rajši avtomobil kot otroke in posledično tega je, da je vedno več avtomobilov na cestah in vedno manj novorojenčkov v hišah.

Morgan še ve, kaj piše. On pozna ljudi tiste plasti, v kateri se

Borba med znanjem in
praznovanjem.

Po Arthur M. Lewisu za "Prosveto" priredil Zvonko Novak.

(Petnajsto nadaljevanje.)

Zapustivki London je Bruno najbrj v družbi s francoskim poslanikom Mauvisierjem dospel meseca oktobra l. 1585. v Pariz. In nemudoma si je prizadeval izboljšati teškoče svojega položaja. Potegoval se je za preklice svojega izobčenja pod pogojem, da bi mu ne bilo treba zopet nazaj v meniški red. Papeški nuncij, do katerega se je obrnil v tej zadevi, mu je rekel, da se ne da ničesar storiti, dokler ne obljubi, da se vrne v duhovski stan. Ker je smatral Bruno takšen pogoj za nekaj nemožnega, so bila pogajanja prekinjena in opuščena.

V nekoličkih dneh se je prepričal, da niso njegovi razkolniški nazori pravni priljubljivi v Parizu. Zato ni nameraval zastalno ostati tamkaj. Le nekaj, kar bi bilo v zvezi z njegovim delovanjem na prvem obisku, je še pozikal storiti. Priglasil se je k javni razpravi v kraljevski dvorani tamošnjega vseučilišča. Navedel je stoidvajset tez proti Aristotelovi filozofiji, ki je tvorila bistvo vsem naukom na sorbonski univerzi. Na svoji strani je imel naprednejšo kambrejsko visoko šolo. Glavni Bruno napad in razpravi je bil objavljen pod imenom "Buditelj". V njem je razvidno, kako velika je morala biti razlika med njegovimi modernimi idejami in srednjeveškimi nazori njegovih nasprotnikov. Dokazal jim je, kako je njihovo stališče napram Aristotelu obsedil Aristotel sam s svojimi spisi. Poudarjal je, da ima isto pravico do kritiziranja grškega filozofa, kakor je imel ta do kritike svojih predhodnikov. Naj navedem nekaj njegovih stavkov iz njegove razprave: "Če smo zares bolni, nam pravilo ne pomaga, če misli javno mnenje o nas, da smo zdra-

sam kreta. Med delavci je še malo avtomobilov, toda, če delavec kupi avtomobil z najmanj štirimi sedeži — in jaz ga privoščim slehernemu delavcu, ker ga je ravno tako vreden kakor njegov delodajalec — je v istem dovolji prostora tudi za dva otroka.

Himen.

Tistega dne, ko je živo srebrno počivalo 18 stopinj pod ničlo, sta se poročila v basementu Mr. Glasilea in Mrs. Franciskanja Kazimirska, ki sta bila zaročena že dve leti in že imata nekaj otrok. Nevesta je znana slavnata vdova, ki se je ločila od Amerikanskega Slovence. Poročil ju je kurtar-dohar ob navzočnosti celo Zlahte (ženinovega očeta Grobarja in nevestinih osemnajstih bratov in sestri) in potem je bilo pirovanje.

Takoj po pirovanju (na katerem so svatje izklepetali ploho neslanih zdravje, katere so se osem dni učili na pamet, a še niso bilo brez papirja v roki) je moral ženin oddati denarnico in ključke nevesti, kajti — kakor je zapisano v 27. poglavju od 16. do 19. vrste — ona nosi hlače. Ona nosi hlače, on pa zanjo skače.

Kosmato dete.

Iz Prage poročajo, da se je nekje v Čehoslovakiji narodilo dete, ki je od glave do pet pokrito s gosto in dolgo dlako.

Strašno! Ljudje, ki ne vedo ničesar o evoluciji in še manj o naravnem zakonu biogeneze, seveda mislijo, da je to dete božja kazenska — da je moral hudič imeti svoje okrempljane prste zraven ljudje, ki zasledujejo, resnice vedo, da je vsako dete v gotovem času pred porodom kosmato po vsem telesu in vrhutega ima dva palca dolg repek. To je — poleg mnogih drugih — dokaz, da se je človek razvil iz kosmatega in repatega prednika, in ta razvoj se ponovi pri vsakem posamezniku, predno pride na svet.

Šola za ubljanje.

Pred nekaj dnevi je država Nevada zadušila človeka s plinom. Zakaj s plinom? Zato, nam pravijo, ker je ta najnovejša forma ubljanja bolj človeška! Nobena ubljanje ni človeško; vsako ubljanje človeka je nečloveško, zverško. Kadar preneha vsako ubljanje, po državi kakor po posamezniku, tedaj šele človek pretrga zadnjo vez z zverjo in postane pravi človek. Kdaj bo to?

K. T. B.

... Zelo revnega duha je tisti, ki misli z množico, ker je to množica... Resnice ne izpremenijo nazori tega ali onega posameznika, niti ne odobritev od strani množice... Bolje je biti pameten v resnici navzlic mišljenju kakor pa v mišljenju navzlic resnici...

Iz Francije je odšel v protestantsko Nemčijo, kjer je bil v mnogih mestih. Mudil se je tudi v Marburgu, kjer naletimo njegovo ime med vpisanimi študenti tamošnje univerze z dne 25. julija, 1586; rektor je pristavil k njegovemu imenu naslednjo opazko: "Ker sem mu odrekel pravico javno učiti filozofijo iz tehtnih vzrokov, so je zelo hudo razjezel ter me žalil v moji lastni hiši zatrdil, da sem postopal v protislovju z mednarodno postavo in navadami vseh visokih šol na Nemškem po vseh učnih zavodov celiga sveta. Potem ni več maral biti član naše univerze. Njegova šolnina mu je bila vrnjena in njegovo ime izbrisano iz šolskega zapisnika."

Bruno je nato šel v Wittenburg, kjer so imeli luteranci prvo in zadnjo besedo. Tamkaj je dobil dovoljenje, da je smel predavati, če ne bodo njegovi nauki v njihovo vero navzkriž. Dve leti je pojasnjeval in razlagal Aristotelov Organon (zbrane spise) ter učil svojo lastno umetnost spominanja. V Wittenburgu je preživel dokaj mirnih dni. Hvaležni Italijani se je spomnil tistih lepših dni v eni svojih knjig takole: "Ker sem bil učencev v hramu naših Muz, ste me imeli za vrednega najpripravejšega sprejema, me vpisali v album svoje akademije, ter mi dali mesto v skupini naših tako plemenitih in učnih, da nisem mogel smatrati vaše šole niti za zaseben zavod, niti ne za izključljiv konvent, nego za pravo univerzo, kakor se spodobi za nemške Atene."

(Pride še prihodnje sredo.)

Slovenski delavec, ki hoče izvedeti vse zanimive delavske vesti, mora redno čitati dnevnik "Prosveto".

31. 325. - Anderson, Ill. - Fred. Jacob... 31. 326. - East Helena, Mont. - Fred. J. ... 31. 327. - La Salle, Ill. - Fred. J. Jordan...

31. 427. - Cooperstown, N. Y. - Fred. John... 31. 428. - Buffalo, Pa. - Fred. J. ... 31. 429. - Flint, Mich. - Fred. J. ...

Krasne in trpežne peč in štedilnik VEDI NO si oglejte najprej "ROUND OAK" peč...

STEPHEN STONICH Chisholm, Minn. Razpoložljivo v vsa kraje ročno kovane plankče iz Jugoslavije...

NAJVEČJA SLOVENSKA ZLATA TRGOVINA F. Černe, 6033 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, O.

POPRAVLJAMO: ure in drugo zlatino po nizki ceni. PODRUZNICA Columbia Gramofonov

Največja slovenska tiskarna v Ameriki Narodna Tiskarna 2146-48-50 Blue Island Ave., Chicago, Illinois.

M. Mladic & J. Polacek JAVNA NOTARJA 1334 W. 18th Street, Chicago, Ill.

ODVETNIŠKA IN JAVNO-NOTARSKA PISARNA F. A. BOGADEK, 434 DIAMOND STREET, PITTSBURGH, PA.

F. KERŽE S. N. P. J. društvom: 1142 N. E. Dallas Rd. CLEVELAND, O. Nuga-Tone

POSEBNA PONUDBA HIŠNIM GOSPODINJAM. RAZPOROJA PO ZNIZANIH CENI IMPORTIRANIH ZAGRINJAL ZA OKNA

SLOVANSKI FOTOGRAF PAVLIK'S STUDIO 2618 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

WALTON IMPORTING CO., Dept. 6, 2529 W. Walton St., Chicago, Ill.